

Türkiye’de GDO’lar ve Toplumsal Muhalefet

Barış Gençer Baykan*

Yönetici Özeti

GDO tartışmaları dünyada 30 yıldan fazla bir süredir devam ediyor. GDO’lu ürünlere ülkelerin kültürlerine göre farklılaşan konularda karşı çıkışlar gözlemleniyor. Türkiye, Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’ne 1997’de, Cartagena Biyogüvenlik Protokolü’ne de 2004’te taraf olmasına rağmen Biyogüvenlik Kanunu’nu ancak 2010 yılında yürürlüğe alabildi. Çevreciler, üreticiler, tüketiciler ve bilim insanlarından oluşan bir koalisyon GDO’ların insan ve çevre sağlığına risklerini, biyoçeşitliliğe olumsuz etkilerini vurgulayarak GDO’lu ürünlerin ekim ve ithalinin yasaklanması için toplumsal bir muhalefet yürütüyor. Tarım, çevre, sağlık ve biyogüvenlik politikalarının oluşturulmasına müdahil olmaya çalışıyor. Avrupa düzeyinde ve uluslararası ağlarla birlikte hareket ederken döneme özgü farklı eylem biçimleriyle farkındalık yaratıyor, biyogüvenlik hukukunun oluşmasına katkıda bulunuyor ve kamuoyunun GDO’lu ürünlerden duyduğu endişeye dayanarak şirketlerin GDO’lu gıda ithali başvurularının geri çekilmesini sağlıyor.

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO’lar) son 30 yıldır dünyada yoğun bir şekilde tartışılıyor. Gıda yetersizliğine çözüm, tarımda ilaç giderlerini düşürme ve verimliliği artırma amaçlarıyla geliştirilen GDO’lara karşı, insan ve çevre sağlığına olan etkileri, canlıların patentlenmesi, şirketlerin tarım ve gıda üretimindeki tahakkümü ve tüketicinin bilgi edinme hakkı çerçevesinde toplumsal tepkiler ortaya çıkıyor. GDO’lu ürünlere dünyanın farklı yerlerinde kültürlere göre farklılaşan konularda karşı çıkışlar gözlemleniyor. Almanya’da ırk ıslahı, Hindistan’da tohumun kutsallığı, İtalya’da insan klonlama, İngiltere’de gıda endüstrisine ve hükümet denetimine güvensizlik, Fransa’da küçük çiftçiliğin tehlikeye atılması, Zambiya’da GDO’lu gıda yardımı veya Meksika’da yerel mısır türlerinin genetiği değiştirilerek patentlenmesi ile gündeme geliyor. Türkiye’de de yaklaşık son 10 yılda tarım, çevre, sağlık ve biyogüvenlik politikaları ekseninde GDO’ların gündeme geldiğini, toplumsal farkındalık yaratıldığını ve çevreciler, üreticiler, tüketiciler ve bilim insanlarından oluşan bir koalisyonun GDO’ların insan ve çevre sağlığına risklerini, biyoçeşitliliğe olumsuz etkilerini vurgulayarak GDO’lu ürünlerin ekim ve ithalinin yasaklanması için toplumsal bir muhalefet yürüttüğünü gözlemliyoruz. Bu araştırma notunda Türkiye’de GDO karşıtı toplumsal muhalefetin dinamiklerini; yerel, ulusal ve uluslararası yapı ve süreçlerle ne tür ilişkilerde olduğunu; karar vericiler ve kamuoyu nezdinde ortaya koyduğu savları, biyogüvenlik politikalarının oluşmasına müdahil olurken verdikleri siyasi, hukuki ve toplumsal mücadeleyi ele alacağız.

Türkiye’de GDO Mevzuatı

Türkiye Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’ni 1992 yılında imzaladı. Sözleşme’ye 1997’de, Cartagena Biyogüvenlik Protokolü’ne de 2004’te taraf olan Türkiye Biyogüvenlik Kanunu’nu ancak 2010 yılında yürürlüğe sokabildi. BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’nin üç temel amacı bulunuyor: Biyolojik çeşitliliğin korunması; biyolojik çeşitliliği oluşturan unsurlardan sürdürülebilir kullanımın sağlanması ve genetik kaynaklar ile teknoloji üzerinde sahip olunan bütün hakları dikkate almak kaydı ile bu kaynaklara gereğince ulaşımın ve bu kaynakların gereğince transferinin sağlanması ve uygun finansmanın tedariği de dahil olmak üzere bu kaynakların kullanımından doğan faydaların tüm dünya ülkeleri arasında eşit ve hakça paylaşılması. Sözleşme, Taraflara, biyolojik çeşitliliğin korunması konusunun ulusal biyolojik çeşitlilik stratejileri yoluyla karar verme mekanizmalarına dahil edilmesi yükümlülüğünü getiriyor.

* Araştırma Görevlisi Dr., Betam, baris.baykan@bahcesehir.edu.tr

90'lı yıllarda Türkiye'de genetiği değiştirilmiş çeşitlerin tescili, üretim izni, sertifikasyonu ve tüketimi konularında çeşitli tarihlerde çıkarılan talimat ve yönetmelikler dışında kapsamlı bir mevzuat yoktu. 1998 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca "Transgenik Kültür Bitkilerinin Alan Denemeleri Hakkında Talimat" çıkarıldı ve aynı yıl yerel Tarımsal Araştırma Enstitüleri, tarımsal biyoteknoloji şirketlerinin genetiği değiştirilmiş mısır ve pamuk çeşitlerini deneme ekimine aldılar. Kamuoyuna bu araştırmaların nerede ve hangi yöntemlerle yapıldığı açıklanmadı. Ayrıca deneme ekimleri sonucunda genetik bulaşma, ürün verimi veya tarım ilaçları kullanımının azalıp azalmadığına dair hiçbir açıklama yapılmadı. Öte yandan Ziraat Mühendisleri Odası'na göre 1998-2009 yılları arasında mevzuat boşluğu ve denetim eksikliği yüzünden ABD, Kanada ve Arjantin'den 20 milyon ton genetiği değiştirilmiş soya, mısır ve pamuk ithal edildi.

GDO'lara toplumsal muhalefet

Dünyada GDO'lara karşı muhalefetin öncülü olarak kabul edebileceğimiz mücadeleler pestisit (böcek ilacı) kullanımının yasaklanması, toksik atıkların denetlenmesine, endüstriyel tarımın yarattığı çevre kirliliğine dikkat çekmek ve küçük çiftçilerinin desteklenmesini talep etmek üzerineydi. Türkiye'de 2004 yılına kadar benzeri mücadelelerin cılız da olsa varlığından söz edebiliriz. 1991'de S.O.S Akdeniz'in Menderes Deltası'nda pestisit kullanımına karşı düzenlediği kampanya, 1995'te yine S.O.S Akdeniz'in Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği oluşturulurken yayınladığı "Eyvah, çocuğum hormonlu bir domates" kitapçığı, Ağaçkakan dergisinde yer alan Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne ve Consumers International örgütünün GDO'lara karşı kampanyasına dair haber ve çeviriler bunlardan bazıları. 2003'ün Aralık ayında Fethiye'deki AKÇEP (Akdeniz Çevre Platformu) toplantısında GDO konusunda bir oturum düzenlendi ve dünyada ve Türkiye'de GDO'ların mevcut durumu ele alınarak bu konuda bir çalışma yapılması hedeflendi. 5 kişilik bir çalışma grubu 2 ay süren bir çalışma sonunda GDO'larla ilgili "Yaşam Patentlenemez" başlıklı 18 sayfalık bir metin hazırladı ve Şubat 2004'te ilgili kurum, kuruluş ve kişilerle paylaşıldı. Metin internet üzerinden imzaya açıldı ve Mart ayında 30'a yakın üretici, tüketici ve çevre örgütünün katılımıyla GDO'ya Hayır Platformu kuruldu. Platform imza kampanyaları, sokak protestoları, paneller düzenledi; "GDOlar ve Sağlığımız" ve "Tüketici Rehberi" başlıklı yayınlar yaptı. Ankara'da ve İzmir'de yerel STK'ların katılımıyla eşgüdüm toplantıları düzenlendi. Milletvekilleri aracılığıyla Tarım Bakanlığı'na soru önergeleri verdi, partiler ve bakanlıklar nezdinde lobi faaliyeti yürüttü. Platformun bileşenleri çevre ve tüketici örgütleri, o dönem Biyogüvenlik Kanunu oluşturulmasına yönelik düzenlenen ulusal biyogüvenlik geçici komitesi toplantılarına katıldı. Devlet Planlama Teşkilatı raporlarına biyogüvenliğin sağlanmasına yönelik savlar iletili. GDO'ya Hayır Platformu'nun temel talepleri şunlardı: Tüm GDO'lu ürünlerin Türkiye'ye girişinin yasaklanması; GDO içeren gıdaların etiketlenmesi; Ulusal Biyogüvenlik Komitesi'ne başta ekoloji-çevre örgütleri olmak üzere, ziraat odaları, tarımla ilgili tüm sivil toplum kuruluşları ve tüketici örgütlerinin katılımı ve Ulusal Biyogüvenlik Yasası'nın çıkarılması.

GDO'ların Türkiye medyasında büyük çapta yer bulmasında ise Mayıs 2004'te uluslararası çevre örgütünün Greenpeace'in Arjantin'den yola çıkan Global Wind adlı GDO'lu soya yüklü geminin rotasının Türkiye olduğunun ortaya çıkartmasıyla oldu. Gemi Arjantin'den aldığı yükü Brezilya'ya getirirken 4 Mayıs'ta Greenpeace eylemcileri tarafından durdurulmuş ve Paranagua limanına sokulmamıştı. Sivil toplum örgütleri, Türkiye'de GDO'ların yasayla düzenlenmediği ve GDO'lu ürünlerin Türkiye sokulmasının yasadışı olduğuna dair beyanatlar vererek konuyu gündemde tuttular. Türkiye'de 2004 yılında gelişen bu hareket Avrupa'daki GDO karşıtı hareketin ikinci dalgasına rastlıyor. İlk dalga protestolar ABD'de geliştirilen genetiği değiştirilmiş tarım ürünlerinin Avrupa Birliği ülkelerine ihracının başladığı 1996 yılında gerçekleşmişti. Avrupa'da 2003 yılında protestoları başlatan olay 2003 yılında dünyanın en çok genetiği değiştirilmiş ürün üreten ülkelerinden ABD, Kanada ve Arjantin, Avrupa Birliği'nin GDO konusunda uyguladığı politikaların uluslararası ticaret kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle Dünya Ticaret Örgütü nezdinde dava açmasıydı. Friends of the Earth International (Yeryüzü Dostları) adlı çevre örgütü dünyada 35 milyon kişiyi temsil eden aralarında Action Aid Alliance, Public Services International, Public Citizen, The International Gender and Trade Network, Confédération Paysanne, the Indian Research Foundation for Science, Technology and Ecology gibi 350 kuruluşun desteğiyle WTO - Hands Off Our Food DTÖ- Gıdamızdan Elini Çek adlı kampanyayı başlattı. 2003-2004 yıllarında dev bir domates balonu Avrupa'da, Belçika, İspanya, Hırvatistan, Macaristan, Polonya, Danimarka, Fransa, Hollanda, Almanya Gürcistan, Kıbrıs, Ukrayna ve Polonya'da dolaştı ve dünyada milyonlarca imza toplanarak ülkelerin ulusal meclislerine ve DTÖ'ye iletili. Uluslararası GDO ticareti düzenlemelerinde kararların, Dünya Ticaret Örgütü'ne değil, Birleşmiş Milletler Biyogüvenlik Protokolü'ne uygun olarak alınması temel taleplerden biriydi.

Sorunlar ve çözümler: Küresel, ulusal ve yerel arasında

2004 yılının Mart ayında Heinrich Boll Stiftung Derneği aracılığıyla AKÇEP'ten (Akdeniz Çevre Platformu) 15 çevre ve sosyal hareket aktivisti Brüksel'de Avrupa Birliği çevre bürokratları ve çevre örgütü temsilcileriyle bir araya geldiler. Temaslar çerçevesinde GDO'ya Hayır Platformu'nun da üyesi olan AKÇEP Brüksel'de Yeryüzü Dostları'nın GDO kampanyasından haberdar oldu ve bu kampanyanın Türkiye'de GDO konusunda farkındalığın artması için gerçekleştirilmesi konusunda işbirliğine gittiler. 2 Ekim- 2 Kasım 2004 tarihinde Canavar Domates Kampanyası Türkiye çapında 15 ilde - İstanbul, İzmit, Bursa, İzmir, Muğla, Denizli, Antalya, Adana, İskenderun, Antakya, Diyarbakır, Tunceli, Trabzon, Samsun ve Ankara – GDO'ya Hayır Platformu, Heinrich Böll Stiftung Türkiye Temsilciliği ve Friends of the Earth Europe'un (Avrupa Yeryüzü Dostları) işbirliğiyle gerçekleştirildi. O yıllarda GDO'lar Türkiye'de üniversite, ilgili bürokrasi ve tarımsal biyoteknoloji şirketlerin temsilcileri çevrelerinde ele alınıyordu. Kamuoyunun ve çevre ve ekoloji hareketlerinin gündemine henüz girmemişti. Farklı alanlardan gelen ve ulusal, yerel ve ulusötesi örgüt ve inisiyatiflerden oluşan koalisyon birbiri ile içi içe geçmiş bilimsel, teknolojik, tarımsal ve ekonomik süreçlerden oluşan tarımsal biyoteknoloji ürünü olan GDO'ların önce anlamlandırması sonra da onlara neden karşı olduklarını ve alternatiflerini dile getirmesi gerekecekti. Kampanya öncesi ve sırasında GDO'lar biyoteknoloji, tarım, sağlık,biyoçeşitlilik, çevre ve uluslararası ticaret konularında küresel düzlemde anlamlandırıldı. GDO'ların yaratacağı sorunların küresel olduğu ve ulusötesi aktörlerin farklılaşmış seviyelerde GDO'ların yaygınlaşmasından sorumlu olduğu vurgulandı. Küresel sistem, Kapitalizm, ABD, Dünya Ticaret Örgütü, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu, Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi, Monsanto, Cargill, Dupont, Syngenta ve Bayer farklı oranlarda sorunun yaratıcıları olarak görüldü. GDO'ları konu alan uluslararası biyoteknoloji müzakereleri, ticaret anlaşmaları, patentleme süreçleri, fikri mülkiyet davaları ve bilimsel araştırmalar çerçevesinde uluslararası ekonomik ve politik süreçlerin ulusal politikaya olası etkileri değerlendirilmeye çalışıldı. Sorunun çözülmesi için yapılması gerekenler ve bunun için yaratılacak strateji ve taktikler daha çok ulusal düzeydeydi. Platformun temel talepleri GDO'ların Türkiye'ye girişinin yasaklanması ve Ulusal Biyogüvenlik Yasası'nın bir an önce çıkarılmasıydı. Bu doğrultuda kampanyaların hedefinde TBMM, dönemin Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, daha az ölçüde de Çevre ve Sağlık Bakanlıkları vardı. Kampanya boyunca Türkiye'nin her yerinden toplanan 100 bine yakın imza TBMM'ye iletildi. Tarım Bakanlığı'ndan yapılan GDO deneme ekimlerinin kamuoyuna açıklanması, ithal tarımsal ürünlerin denetiminin sıklaştırılması ve gümrüklerde laboratuvar açılması talep edildi.

Sorunun çözülmesi için hangi saiklerle harekete geçilmesine ve eylemlerin nasıl meşru kılınacağına dair söylemler ise ağırlıklı yerel düzeydeydi. Türkiye'de GDO'lu ürüne ekimine izin olmadığı ve yasadışı ekim söylentilerinin de tespit edilemediği için GDO'lu ürünler herhangi bir yerel bölge ile özdeşleşmiş değildi. Kampanya süresince etkinliklerin düzenlendiği tarımsal üretim merkezlerine yakın il ve ilçelerde gerek GDO'ların o bölgeye özgü ortaya çıkabilecek riskler vurgulandı gerekse geçmişte olan veya sürmekte olan çevresel ve tarımsal problemlere değinildi. Örneğin domateste önemli bir üretim merkezi olan Denizli'de GDO'ların yerel domates üretimini ve ihracatını olumsuz etkileyeceği; Adana, Tarsus ve İskenderun'da Çukurova'da yapılan yoğun tarımdan dolayı yaşanan kirliliğin artacağı; Samsun'da yerel tarımsal biyoçeşitliliğin kaybı ve ilde büyüyen organik tarım potansiyelinin GDO'lar yüzünden yitirileceği konuları işlendi ve yurttaşların bu risklere karşı GDO'ların yasaklanmasını talep etmeleri istendi.

Trabzon'da ise toplumsal hafızada hala canlı olan 1986 Çernobil nükleer felaketinin Karadeniz bölgesindeki olumsuz sonuçlarına referans vererek GDO'ların insan sağlığı açısından yaratabileceği riskler vurgulandı. Bursa'da Cargill'in nişasta bazlı şeker üretimi için ABD'den ve Arjantin'den ithal edilen mısırların GDO'lu olma riski daha somut bir mücadele olarak ele alındı ve şirketin tarım arazisine yaptığı işletmenin hukuksuzluğuna dair yürütülen mücadele ile birleşti. Yerel yönetimlerin tarım ve politika oluşturmada gücü olmadığından yerelde yürütülen kampanya ulusal düzeyde karar vericileri etkilemeye yönelikti. Ayrıca yerelde varolan gıda kültürüne de sıkça vurgu yapıldı. Doğal gıdalar, kaybolmaya yüz tutmuş yerel tatlar, gıdaların tarımsal süreçlerine etkisi gibi konuşmalar kampanyanın yapıldığı yerlere göre değişiklik gösterdi.

Büyükşehirlerde söylemler tarımsal üretimden tüketime, bilimsel araştırmalara ve bürokrasiye yönelirken. kampanyanın başladığı İstanbul'da medyanın da ilgisiyle konu bilim insanlarının eşliğinde tartışıldı. Merkezi İstanbul'da bulunan çevre örgütleri de gıda üzerinden GDO konusunda farkındalığı arttırmak için çalıştılar. Kampanyanın son durağı Ankara'da Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na hitaben 1998 yılından itibaren işlenmiş ve hammadde olarak pek çok GDO'lu ürünün, kontrolsüz, denetimsiz, yasadışı yollarla girdiği, 1998-2004 arası 6 yıl boyunca Ulusal Biyogüvenlik Komitesi toplantıları düzenlenmesine rağmen Biyogüvenlik Yasası'nın çıkartılması sürüncemede bırakıldığı vurgulanarak acil olarak GDO'ların yasaklanmasını içerecek bir Biyogüvenlik Yasası talep ettiler. Türkiye'nin etkin bir biyogüvenlik politikası oluşturamamasının altında yatan nedenin ABD ile AB arasında yaşanan anlaşmazlığın kimin lehine çözüleceğinin tam olarak bilinmemesinden kaynaklandığını ileri sürdüler. Dönemin Tarım ve Köyişleri Bakanı Sami Güçlü Ankara'da

kampanyanın kapanış ayağındaki mitingi ziyaret etti ve GDO'lu ürünlerle mücadelenin yasalarla etkin hale getirileceğini ve GDO'ya Hayır Platformu ile bu konuda işbirliğine gideceklerini açıkladı. Özellikle, bebek maması gibi hayati önem taşıyan ürünlerde ithal malların denetime tabi tutulacağını ve Tarım Bakanlığı bünyesinde laboratuvarlar kurulacağını kaydeden Güçlü, üretilen ve satılan ürünlerle GDO testleri yapılması için numunelerin alınmaya başlandığını vurguladı.

Tohum Kanunu ve GDO'lar

Türkiye, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilecek ve modern biyoteknoloji kullanılarak elde edilmiş olan değiştirilmiş canlı organizmaların güvenli nakli, muamelesi ve kullanımı alanında yeterli bir koruma düzeyinin sağlanmasına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanarak 2000 yılında imzaya açılan Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin eki olan Biyogüvenlik Cartagena Protokolü'ne 2004 yılı itibariyle taraf oldu.

Türkiye'de GDO karşıtı muhalafet 2004 yılını yoğun kampanyalar yürüterek geçirdi. Dünyada GDO konusundan yaşanan bilimsel, ekonomik ve hukuki gelişmelerin daha yakında incelenmeye başlaması, kamuoyunda tartışmaların artması, biyogüvenlik politikaları oluşturulurken sivil toplumunun da müdahil olması bu döneme rastlar. GDO'lara alternatif olması açısından da desteklenen organik tarım ile ilgili kanun çalışmaları da aynı yıl boyunca devam etti, GDO'ya Hayır Platformu'nun bileşenleri de bu çalışmalarda rol aldı ve kanunun şekillenmesinde önemli roller oynadılar. 5 Şubat 2005 tarihinde GDO'ya Hayır Platformu, "Canavar Domates" kampanyası sırasında topladığı 100 bin imzayı TBMM Dilekçe Komisyonu'na teslim etti. Dilekçe Komisyonu, 17 Mart 2005 tarihinde konunun tarafları ile bir toplantı yaptı ve TBMM Dilekçe Komisyonu Başkanı Yahya Akman, 2006 Mart ayında yaptığı bir açıklama ile halkı, insan sağlığına zararlı olabilecek bu ürünlere karşı uyararak, GDO'lu ürünlerin üretildiğini bilen, yan etkileri olduğunu düşünen, bu konuda bilimsel çalışma yapan herkesi, ilgili kurumlara başvurmaya çağırdı.

2006 yılı tarımı yakından ilgilendiren başka bir kanunun, Tohum Kanunu'nun da yasalaştığı yıl oldu. Kanun görüşülürken taslaktaki maddelerden birkaçının GDO'ların meşrulaştırılması olarak görülerek eleştirilmiş ve taslaktan çıkartılmıştı.¹ GDO'ya Hayır Platformu, Ziraat Mühendisleri Odası ve Çiftçi Sendikaları Konfederasyonlaşma Platformu'nun 21-22 Nisan 2007'de düzenlediği uluslararası Tohum ve Yaşam Forumu'nda Biyogüvenlik Kanunu çıkarılmadan Tohumculuk Kanunu'nun çıkarılmasını yanlış olacağını, yürürlüğe giren kanunun tohumların sertifikasyonunun küçük çiftçiler arasında tohum değiş tokuşu yasakladığını ifade ettiler ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın, Tohumculuk Kanunu'ndaki bazı yetkilerini "özel hukuk tüzel kişilerine" devredileceğine ilişkin hükmü sıkça eleştirdier. Nitekim anamuhalefet partisi CHP'nin Anayasa Mahkemesi'ne açtığı davanın sonucunda bu hüküm iptal edildi.

GDO karşıtı koalisyonun yapısı ve ulusötesi ağlar

GDO'ya Hayır Platformu'nun 1990'larda dünyada ve Türkiye'de gözlemlendiği bir çok harekette gözlemlendiği gibi koalisyon şeklinde örgütlenmesi, bilimsel, teknolojik, tarımsal, ekonomik ve hukuki süreçlerin karmaşık şekilde iç içe geçtiği GDO konusu daha iyi anlamlandırmaya ve toplumun farklı kategorilerine farklılaşmış mesajlar ileterek daha etkin olunmasına ve mücadele araçlarının daha verimli kullanılmasının yolunu açtı. Farklı örgütlerin uzmanlıkları, etki alanları ve eylem kapasiteleri bir arada kullanıldı ve kaynak mobilizasyonu etkinleştirdi. Platformun merkezinde yer alan ve birbirine yakın çalışma imkanı bulan örgütler yerelde daha az bilgi ve kaynak ile çalışmak zorunda kalan insiyatiflere destek olabildiler. Bu hem ulusal düzeyde bir dil birliği sağlarken yereldeki tarımsal,ekonomik ve kültürel süreçlerin yorumlanmasını da dışlamadı.

Ziraat Mühendisleri Odası'nın Anayasal anlamda kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olmasından kaynaklanan toplumsal ve hukuki kabul, tarımsal varlıkların korunması ve geliştirilmesindeki deneyimi ve ülke çapındaki şube ve temsilcilikleri GDO konusunun hem karar vericiler düzeyinde tartışılmasını hem de yerelde yayılmasını sağladı. Ayrıca TMMOB bünyesindeki odalardan Çevre Mühendisleri Odası'nın, Peyzaj Mimarları Odası'nın, Gıda Mühendisleri Odası'nın bazı şubelerinin ve Türk Tabipler Birliği'nin katılımı farklı uzmanlık alanlarının GDO karşıtı savlara katılmasını sağladı. Tüketici Dernekleri Federasyonu, Tüketicileri Koruma Derneği ve Tüketici Bilincini Geliştirme Derneği tüketicinin GDO konusunda bilgilendirme hakkını

¹ Örneğin: "Biyoteknolojik yollarla ve/veya çeşitli ıslah metotları kullanılarak elde edilen ürünlerin fikri mülkiyet hakları kapsamında korunması, kaydı, tescili, üretimi, tüketimi, gıda olarak kullanımı, ihracatı ve ithalatı hakkında ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınmak suretiyle gerekli düzenlemeleri yapar."

savunarak gerek marketlerdeki ürünleri teste tabi tutulmasını sağladı gerekse toplumla ilişkilerinde GDO'ları gündeme getirdi.

Çiftçi-Sen'in küçük çiftçiye ulaşarak GDO'ların olası zararları vurgulaması, küçük çiftçinin mesleğini sürdürebilmesi için kendi tohumunu ayırabilmesi ve ürün bazında örgütlü olduğu farklı alanlarda konuyu dile getirmesi önemliydi. Greenpeace'in uluslararası bir örgüt olmasından kaynaklanan ağlara erişimi, uluslararası mevzuatların ve protestoların takibi ve özellikle son dönemde sosyal medya üzerinden yürüttüğü kampanyaları etkili oldu. Ağırlıklı olarak çevre konularında uzmanlaşmış avukatlardan oluşan Ekoloji Kollektifi, GDO'lar, Biyogüvenlik Kanunu ve Tohum Kanunu gibi yasal düzenlemelerin incelenmesi ve kamuoyuyla paylaşılmasına uygun bir dile çevrilmesine çalıştı ve özellikle GDO yönetmelikleri çeşitli maddelerinin yürütmesinin durdurulması ve iptal istemi ile hukuki mücadele yürüttü. Buğday Derneği gerek Organik Tarım Kanunu'na yaptığı katkılar gerekse Türkiye'de organik pazarların açılmasında ve yayılmasında öncü rolüyle GDO'lara alternatifin güçlenmesi gerektiğini vurgulayan savlar geliştirdi ve sürdürülebilir tarımın desteklenmesi için lobi ve farkındalık kampanyaları düzenledi. Bölgesel Çevre Platformları -AKÇEP,BAÇEP,MARÇEP, İÇACEP, EGEÇEP- kendi bölgelerindeki bileşenleriyle sadece çevre ve tarım konusunda değil eğitimden sağlığa, kentten sosyal yardımlaşmaya değişik konularda çalışan derneklerin de konuya dahil olmasına ve dolayısıyla daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağladı. Yerel düzeyde öne çıkan örnekler arasında Bursa'da tarımsal kirlilik, organik tarım ve su varlıkları üzerine çalışmalar yürüten Doğader ve Ekoder, GDO'ları bu mücadelelerle birleştirmede etkin rol oynadılar. Bu arada 2004 yılındaki kuruluş sırasında 30 olan Platform bileşenlerinin sayısı 2009'da 90'a yaklaştı.

Türkiye'de toplumsal hareketlerin uluslararası bağlantıları genelde Avrupa'daki toplumsal ağlar üzerinden geliştirilir. GDO karşıtı hareketin çeşitli evrelerinde de bu eğilim gözlemleniyor. Söz konusu bağlar tek bir hat üzerinden ilerlemiyor. Hareketin başlıca aktörleri olan üreticiler, çevreciler, tüketiciler ve bilim insanları kendilerinin dahil olduğu Avrupa veya uluslararası düzeydeki ağlar üzerinden hareketin ulusötesi dayanışmasını kurdu. Canavar Domates Kampanyası'nın Türkiye genelinde düzenlenmesinde öncelikle Friends of the Earth (Yeryüzü Dostları) ve daha sonra Greenpeace Uluslararası üzerinden ilişkiler geliştirilerek GDO'nun Avrupa mevzuatındaki yeri, uluslararası ticarete GDO tartışmaları, GDO karşıtlarının eylem repertuarları konusunda bilgi ve belge paylaşılması ve lojistik destek sağlandı. Türkiye'deki çiftçi örgütleri, küçük ve orta büyüklükteki çiftçileri, tarım işçilerini, topraksızları ve köylü hareketlerini koordine eden uluslararası bağımsız bir hareket olan Via Campesina üzerinden uluslararası GDO karşıtı hareketin bir parçası oldular. GDO'ya Hayır Platformu, Tohum Yasası'na karşı yürüttükleri mücadelede Avrupa'daki küçük çiftçi sendikalarının ve örgütlerinin desteğini aldılar, ortak bir deklarasyon yayınlayarak TBMM'deki milletvekillerine yasanın geri çekilmesini önerdiler. GDO konusunda tüketicilerin ve bilim insanlarının ulusötesi bağlantıları daha seyrekti. Dünyadaki tüketici örgütlerinin birliği Consumers International'ın çeşitli çalışmalarına dahil oldular ve GDO çevre ve insan sağlığına etkilerini araştıran bilim insanlarına yapılan kurumsal müdahalelere karşı düzenlenen imza kampanyalarına katıldılar.

Biyogüvenlik Kanunu'na doğru

4 yıllık bir süreçten sonra hala Biyogüvenlik Kanunu çıkmamış olmasından dolayı GDO'ya Hayır Platformu Mart 2008'de "Biyogüvenlik Hemen Şimdi, Gıda Tohum Haktır" başlıklı bir kampanya açtı. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde 2004 yılındaki ülke turuna benzer bir organizasyon düzenlendi. 2008 Nisan - 2009 Ekim GDO'ya Hayır Platformu Bursa (İnegöl, Eskişehir, Gölbaşı, Gemlik), Ankara, İzmir-Dikili, Balıkesir (Erdek, Edremit, Bandırma) İstanbul, Silivri, Tunceli, Gökçeada, Denizli ve Samsun'da Mısır Turu düzenleyerek Biyogüvenlik Kanunu'nun bir an önce oluşturulması için çağrı yaptı. Diğer yandan farklı kitle örgütleri ile beraber 12 ve 19 Nisan 2008 tarihlerinde Ankara'da Biyogüvenlik Çalıştayı düzenledi ve Biyogüvenlik Yasa Tasarısı hazırlayarak Meclis'e sundu. Ayrıca Mayıs 2008'de yine Ankara'da "Gıda Egemenliği ve Biyogüvenlik Forumu" başlıklı forum ve atölye çalışması düzenledi. Uluslararası bir katılımı gerçekleştiren çalışmada tohum hakkı, halk sağlığı, gıda egemenliği ve biyogüvenlik konularında çalışmalar yapıldı.

Türkiye'nin biyogüvenlik politikalarının çerçevesi uzun yıllar boyunca talimat ve yönetmeliklerle belirlenmeye çalışıldı. 2009 yılında da henüz Biyogüvenlik Yasası çıkmadan "Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik" yürürlüğe girdi. Yönetmeliğin amacı, insan yaşamı ve sağlığı, hayvan sağlığı ve refahı, tüketici çıkarları ve çevrenin en üst düzeyde korunması için genetiği değiştirilmiş organizma ve ürünleri ile bunları içeren gıda ve yem maddeleri hakkında karar verme, işleme, ithalat, ihracat, izleme, tescil, etiketleme, kontrol ve denetim ile ilgili usul ve esasları belirlemektir. Yönetmelik 20 Kasım 2009, 20 Ocak 2010 ve 28 Nisan 2010 tarihlerinde üç kez değiştirildi. Bu değişiklikler GDO'lu ürünlerin bebek mamalarında yer alıp almayacağı, gıda ve yemin

GDO'lu kabul edilip edilmemesinde esas alınacak eşik değeri, Biyogüvenlik Kurulu'nda Bakanlık temsilcilerinin yer alıp almayacağı, antibiyotiğe direnç geni taşıyan GDO'lu ürünlerin ithalatının yasaklanmasına ve ürünlerde GDO'suz etiketi kullanılıp kullanılmayacağına dairdi.

Türkiye, Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne 1996'da, Cartagena Biyogüvenlik Protokolü'ne de 2004'te taraf olmasına rağmen Biyogüvenlik Kanunu'nu ancak 2010 yılında yürürlüğe sokabildi. Mart 2010'da Resmi Gazete'de yayınlanan ve Eylül 2010'da yürürlüğe giren Biyogüvenlik Kanunu'na göre; insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı göz önünde bulundurularak GDO veya GDO'lu ürünlerin ithalatı, ihracatı, deneysel amaçlı serbest bırakılması ve piyasaya sürülmesi düzenlendi. Kanun ile birlikte Türkiye'de GDO'ların ekimine yasak getirilirken ithalat izni Biyogüvenlik Kurulu'nun risk ve sosyo-ekonomik değerlendirmesine bağlı kılındı. Öte yandan yasa yürürlüğe girene kadar çeşitli yönetmeliklerle verilen izinler sonucu genetiği değiştirilmiş 32 çeşit gıda ve yem bitkisi (mısır, soya, pamuk, kanola, patates, şeker pancarı) 6 ay boyunca yoğun bir şekilde ithal edildi, denetimi ve kontrolü mümkün olmadı. Gıdalarda GDO içerme oranı binde dokuzun üzerindeyse etiketlenme şartı konulmuştu ancak şirketler bu hükme uymadı ve etiketlemeyi denetleyecek bir mekanizma kurulmadı.

Gıdada ve yemde GDO başvuruları

Kanun yürürlüğe girdikten sonra ilk ithalat başvuruları GDO'lu yemler için yapıldı. Ocak 2011'de Beyaz Et ve Yem Sanayicileri üç GDO'lu soya çeşidinin ithali için Biyogüvenlik Kurulu'na başvurdu ve onay aldı. 2004 yılından itibaren Tarım Bakanlığı ve TBMM nezdinde lobi çalışması yürüten ve kamuoyunda oluşan tepkiyi bu kurumlara yönelten GDO karşıtı hareket, yasa gereği Biyogüvenlik Kurulu'nun hazırladığı bilimsel komite raporlarının Türkiye Biyogüvenlik Bilgi Değişim Mekanizması vasıtasıyla kamuoyu görüşüne açması zorunluluğunu değerlendirerek yurttaşların düşünce ve endişelerini Biyogüvenlik Kurulu'na iletmeye başladı. Ekim 2011'de GDO'ya Hayır Platformu bileşenlerinden Ziraat Mühendisleri Odası ve Greenpeace, kamuoyu görüşü alım tarihi bitmeden Biyogüvenlik Kurulu'na GDO'lu mısır çeşitlerinin ithaline izin verilmemesi için topladıkları 100 bin imzayı iletiler. Fikir Sahibi Damaklar /Slow Food Türkiye sosyal medyada Türkiye'nin önde gelen 24 et, süt ve yumurta üreticisine hitaben başlattığı "GDO'lu yem kullanıyor musunuz?" adlı kampanyada tüketicileri bu firmalara yönlendirerek ürünlerinde GDO'lu yem kullanıp kullanmadıklarını sorgulamalarını talep etti. Tepkilere rağmen Aralık 2011'de Türkiye Yem Sanayicileri Birliği Derneği İktisadi İşletmesi, Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği İktisadi İşletmesi (BESD-BİR) ve Yumurta Üreticileri Merkez Birliği'nin (YUM-BİR) 13 GDO'lu mısır çeşidi ve ürünlerinin hayvan yemlerinde kullanılması amacıyla yaptığı başvuru kabul edildi.

Yem sanayicilerine GDO'lu yem izninin çıkmasından sonra Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu da, gıda olarak kullanılması amacıyla 29 GDO'lu ürünün ithalatına izin verilmesi için Biyogüvenlik Kurulu'na başvuruda bulundu. Greenpeace, Nisan 2012'de tarım ürünlerinin laboratuvarında üretilen çeşitler haline gelmesi, GDO'ların tohum ve kimyasal ilaç üreticisi çokuluslu şirketlere bağımlılığı artırarak, geleneksel çiftçilikte ve yerel türlerin kullanımında olumsuz etkilere neden olduğu ileri sürerek "Yemezler" adıyla bir kampanya başlattı ve gıda şirketlerinden markalarına GDO bulaştırmamalarını talep etti. GDO karşıtı hareket ilk dönemde GDO'lu tohum üreten biyoteknoloji şirketlerini hedef alırken Biyogüvenlik Kanunu çıktıktan sonra dikkatini GDO'lu gıdaları ithal edecek ve ürünlerinde kullanarak pazara çıkaracak gıda şirketlerine yöneltti.

Türkiye'de gıda üreticileri GDO'lar konusunda toplumsal kabul olmamasını gözeterek markalarını GDO'lar ile özdeşleştirmemek için başvurularını kendi adlarıyla değil de kurdukları üst dernek ve federasyonlar adına yapmaları hukuki açıdan sıkça iletildi. Sosyal medya araçlarının etkili kullanımıyla kısa sürede 300 bin imza toplanarak başvuruların geri çekilmesi talep edildi. TGD ise gıda amaçlı 29 GDO'lu genle ilgili başvurusunun sonuçlanmasına 1 hafta kala 15 Ağustos 2012'te geniş toplumsal tepki yüzünden başvurusunu geri çekti. Aynı zamanda Ünak Gıda'nın da gıda amaçlı 3 soya başvurusunu geri çekmesiyle gıdada GDO'lu ürün başvurusu kalmadı. Yemde ise ithali onaylanan ürünlere ek olarak genetiği değiştirilmiş yem olarak kullanılacak 3 kolza ve bir şekerpancı çeşidiyle etanol olarak kullanılacak 22 çeşit mısır başvurusu yapılmış durumda. Son dönemde sivil toplum örgütlerinin tepkisini çeken nokta GDO'lu yemlerle beslenmiş hayvanlardan elde edilen ürünlerin etiketlenmesine dair bir mevzuat olmamasıydı. Tüketicinin seçme hakkının korunmadığı ve tüketilen gıdaların içeriğini bilinmemesine dair bu boşluk hakkında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, et, süt, yumurta ve peynir gibi hayvansal ürünlerin GDO'lu yemle beslenmiş hayvanlardan elde edilmesi halinde etiket koşulu getirileceğini ifade etmişti.

GDO konusunda toplumsal farkındalık ve kabul

Son yıllarda kamuoyunun farklı kesimlerinin GDO'lara yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmaların arttığı görülüyor. Bu alandaki çalışmalarda GDO'lara yönelik haberdarlık, bilgi, bilgi edinilen kaynaklara güven durumu, algı, konuya karşı tutum ve kabul ile bununla ilgili nasıl bir somut bir tavır alındığı üzerinde duruluyor. 2007-2009 yıllarında Türkiye çapında 2 bin 626 kişiyle yapılan bir araştırmada tüketicilerin, GDO'lar hakkında yeterince bilgileri olmadığı, GDO'lu ürünlerin Türkiye'de yaygın şekilde kullanıldığını düşündükleri, ve bu ürünleri insan ve çevre sağlığı ile sosyoekonomik açılardan oldukça riskli buldukları ve tüketmek istemedikleri sonucuna ulaşılmıştı.² Greenpeace'in Haziran 2012'de yaptığı kamuoyu araştırmasına katılanların yüzde 81'i GDO'lardan endişe duyarken GDO'lu olduğunu bildiğim ürünleri satın almam diyenlerin oranı yüzde 83 çıktı.³ Firmaların GDO'lu ürünlerin ithali için başvurması da firmaya duyulan güvenin azalmasına yol açıyor. Araştırmadan çıkan bir önemli bulgu da katılımcıların yüzde 73'ünün Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın GDO konusundaki denetimlerini etkin ve yeterli bulmaması.

Betam bünyesinde 2012 yılının Ocak-Şubat aylarında Türkiye'nin üç bölgesinde - Güney Doğu ve Doğu Anadolu, Karadeniz ile Batı'da İzmir- gerçekleştirdiğimiz araştırmaya katılanların yüzde 73'ü GDO kavramını duyduğunu belirtirken yüzde 27'si ise hiç duymadığını ifade ediyor. GDO kavramından haberdar olanların yüzde 93'ü ise de GDO'ları doğru şekilde tarım ürünleri/tarımsal gıdalar ile ilişkilendiriyor. Doğu'dan Batı'ya gittikçe GDO kavramından haberdarlık artıyor. Araştırmanın yapıldığı bölgeler baktığımızda Güney Doğu ve Doğu Anadolu'da GDO kavramını duyanların oranı yüzde 56, Karadeniz'de ise yüzde 79. Batı'da, İzmir'de bu oran yüzde 89'a çıkıyor.⁴ Ankara ve Isparta'da yapılan bir araştırmada genetiği değiştirilmiş gıdaların zararları olabileceğini düşünenlerin oranı yüzde 81 iken zararı olmadığını düşünenlerin oranı yüzde 6. GDO'lu gıdaların zararlı olabileceği düşüncesinde toplumsal kesimler arasında farklar olduğu gözlemlenmiş, kentsel tüketiciler yüzde 86.1 ile ilk sırada yer alırken bu oran profesyoneller de yüzde 83.5 ve kırsal kesim katılımcıları için bu oran yüzde 75.⁵

Sonuç

GDO'lar son 15 yıldır gerek biyogüvenlik mevzuatının oluşturulması gerekse sivil toplum kampanyaları ile Türkiye'nin gündeminde yer alıyor. Türkiye, biyoçeşitliliğin korunmasına dair ulusal stratejilerin belirlenmesi, eylem plan ve programının oluşturulmasına dair Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne 1997'de imza atmasına ve Cartagena Biyogüvenlik Protokolü'ne de 2004'te taraf olmasına rağmen 2010'a kadar Biyogüvenlik Kanunu'nu çıkarmadı. Mart 2010'da çıkarılan kanun ile Türkiye'de GDO'ların ekimine yasak getirilirken ithalat izni Biyogüvenlik Kurulu'nun risk ve sosyo-ekonomik değerlendirmesine bağlı kılındı. Türkiye toplumun GDO'lardan genel düzeyde haberdar olduğu ve yüksek oranda da GDO'lu ürünlerden endişe duyduklarını söyleyebiliriz. Çevreciler, üreticiler, tüketiciler ve bilim insanlarından oluşan koalisyonun GDO'lu ürünlerin ekiminin ve ithalinin yasaklanması için yürüttüğü toplumsal muhalefet, konunun geniş kesimlerince bilinmesine ve ulusal mevzuatın geliştirilmesine katkı sundu. Küresel, ulusal ve yerel politik ve ekonomik süreçlerinin yorumlanması ve tarım, çevre, sağlık ve biyogüvenlik politikalarının oluşturulmasına müdahil olmak için siyasi, toplumsal ve hukuki mücadele yürüttü. Biyogüvenlik Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra şirketlerin GDO'lu gıda ithali başvurularının geri çekilmesinde rol oynadı. Önümüzdeki dönemde, ithal izni verilen GDO'lu yemlerle beslenmiş hayvanlardan elde edilen ürünlerin etiketlenmesinin sıkça tartışılacağını söyleyebiliriz.

² ÖZDEMİR, Oğuz, "Attitudes of consumers toward the effects of genetically modified organisms (GMO's): The example of Turkey", 2009, Journal of Food, Agriculture & Environment, 7(3-4), 132-138.

³ Halk, GDO'yu Yemiyor, <http://www.greenpeace.org/turkey/Global/turkey/image/2012/07/gdo-arastirma/Greenpeace%20GDO%20kamuoyu%20arastirmasi.pdf>

⁴ Betam Araştırma Notu 136, Türkiye'nin Üç Bölgesinde GDO Farkındalığı, <http://betam.bahcesehir.edu.tr/tr/2012/06/turkiyenin-uc-bolgesinde-gdo-farkindaligi/>

⁵ ERBAŞ, Hayriye (2008) Türkiye'de Biyoteknoloji ve Toplumsal Kesimler: Profesyoneller, Kentsel Tüketiciler ve Köylüler, A. Ü. Biyoteknoloji Enstitüsü, Yayın No:4.

KRONOLOJİ

1992 Haziran: Türkiye Birleşmiş Milletler Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ni imzaladı.

1997 Türkiye, onaylama işlemlerini tamamlayıp Birleşmiş Milletler Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ne resmen taraf oldu.

1998 Mayıs: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Transgenik Bitkilerin Alan Denemeleri Talimatı'nı çıkardı.

1998 Mayıs: Birleşmiş Milletler Biyoçeşitlilik Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

1998 Nazilli'de ve Çukurova'da GDO'lu ürünlerin deneme ekimi yapıldı.

2001 Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı" hazırlandı

2002 Eylül -2005 Eylül "Ulusal Biyogüvenlik Çerçevesinin Geliştirilmesi" konulu UNEP/GEF projesi gerçekleşti.

2003 Temmuz: BM Biyoçeşitlilik Sözleşmesinin ek protokolü olan Cartagena Protokolü TBMM'de kabul edildi.

2004 Mart: GDO'ya Hayır Platformu kuruldu

2004 Ekim- Kasım: GDO'ya Hayır Platformu ve Friends of the Earth işbirliği ile Canavar Balon Kampanyası Türkiye'de 15 ili dolaşarak GDO'ların üretiminin ve ithalatının yasaklanması için 100.000 imza topladı ve TBMM'ye sundu

2004 Aralık Organik Tarım Kanunu çıktı

2005 Ulusal Biyogüvenlik Yasa Taslağı hazırlandı

2007 Şeminur Topal'ın Değiştirilen Gen mi? Sen mi? Evren mi? adlı kitabı Yeni İnsan Yayınevi tarafından yayınlandı

2007 Kasım Türkiye UPOV'a (Yeni Bitki Çeşitlerini Koruma Birliği) üye oldu

2008 GDO'ya Hayır Platformu, "Gıda Tohum Haktır, GDO'ya Hayır Kampanyası" yürüttü.

2008 Nisan GDO'ya Hayır Platformu ve diğer kitle örgütleri Ankara'da Biyogüvenlik Çalıştayı düzenledi

2008 Mayıs : GDO'ya Hayır Platformu bileşenleri Ankara'da "Biyogüvenlik ve Gıda Egemenliği" başlıklı forum ve atölye çalışması düzenledi

2008 Mebruke Bayram'ın Gıdalar, Ambalajlar, Silahlar ve Açlar adlı kitabı Hayy Kitap tarafından yayınlandı

2008 Nisan - 2009 Ekim GDO'ya Hayır Platformu Bursa, Ankara, Dikili, İzmir, Bursa- İnegöl, Erdek-Ocaklar, İstanbul, Bursa- Eskikaraağaç, Edremit- Küçükkuşu, Bursa- Gölyazı, Silivri, Ankara- Hacettepe, Tunceli, Gökçeada, Bandırma, Gemlik, İzmir, Denizli ve Samsun'da Mısır Turu düzenleyerek Biyogüvenlik Kanunu için çağrı yaptı.

2009 Ağustos: Yeşiller Partisi Tarım Çalışma Grubu, GDO ve Ulusal Biyogüvenlik Yasa Tasarısı konusunda basın açıklaması yaptı

2009 Ağustos GDO'ya Hayır Platformu, Bandırma Limanı'nda GDO'lu ürünlerle ilgili yasa tasarısını protesto etti.

2009 Eylül: GDO'ya Hayır Platformu'nun Denizli'deki bileşenleri imza kampanyası başlattı

2009 Ekim: Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik yürürlüğe girdi.

2009 Ekim Slow Food Fikir Sahibi Damaklar "GDO'ların yönetilmesini değil, yasaklanmasını istiyoruz" kampanyasını başlattı

2009 Kasım: GDO Yönetmeliği'nde değişikliklerle "26.10.2009 tarihinden önce kontrol belgesi almış" ürünler ithalat aşamasında denetleme kapsamından çıkartıldı.

2009 Kasım: Sağlık ve Gıda Güvenliği Hareketi GDO yönetmeliğinin iptali için Danıştay'a iptal davasını açtı

2009 Aralık: Danıştay, yönetmeliğin tümünün yürürlüğünü durdurdu

2010 Ocak: Muafiyetin süresi genişletilerek ve bu kez "20.01.2010'dan önce kontrol belgesi almış" ürünlerin 1 Mart 2010'a kadar serbestçe ülkeye girişine olanak sağlandı.

2010 Şubat: Slow Food Fikir Sahibi Damaklar "Etiket Hafiyesi" kampanyasını başlattı

2010 Kenan Demirkol'un Çağdaş Esaret adlı kitabı Kaynak Yayınları tarafından yayınlandı

2010 Eylül: Biyogüvenlik Kanunu yürürlüğe girdi

2010 Ekoloji Kolektifi ve Ziraat Mühendisleri Odası Görünmez Elin Ekolojisi, Biyogüvenlik ve GDO adlı kitabı yayınladı

2010 Ekim Tohumculuk Kanunu çıktı

2011 Aralık: Biyogüvenlik Kurulu, A2704-12, MON40-3-2 ve MON 89788 isimli herbisit tolerans geni taşıyan soya fasülyesi ve ürünlerini, hayvan yemi ya da yem hammaddesi olarak kullanılmasına izin verdi.

2011 Aralık: GDO'ya Hayır Platformu bileşenlerinden Ziraat Mühendisleri Odası kampanyası aracılığıyla Biyogüvenlik Kurulu'na GDO'lu mısır çeşitlerinin ithaline izin verilmemesi için 15 bin görüş bildirildi.

2011 Kemal Özer'in Deccal Tabakta adlı kitabı Hayy Kitap tarafından yayınlandı

2011 Aralık: Slow Food Fikir Sahibi Damaklar "GDO'lu yemlerden kullanıyor musunuz?" kampanyasını başlattı

2011 Aralık: Biyogüvenlik Kurulu, Türkiye Yem Sanayicileri Birliği Derneği İktisadi İşletmesi, Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği İktisadi İşletmesi (BESD-BİR) ve Yumurta Üreticileri Merkez Birliği'nin (YUM-BİR) 13 mısır çeşidi ve ürünlerinin (Bt11, DAS1507, DAS59122, DAS1507xNK603, NK603, NK603xMON810, GA21, MON89034, MON89034xNK603, Bt11xGA21, 59122x1507xNK603, 1507x59122 ve MON88017xMON810) hayvan yemlerinde kullanılması amacıyla yaptığı başvuruyu kabul etti.

2012 Şubat Slow Food FSD, "TÜGİDER'in Biyogüvenlik Kurulu'na yaptığı başvuruyu onaylıyor musunuz?" kampanyasını başlattı.

2012 Şubat: Uğur Dündar, TÜGİDER'e gıda amaçlı GDO ithalat başvurularını geri çekmelerini talep eden bir mektup yazdı

2012 Mart: TÜGİDER (Tüm Gıda Dış Ticaret Derneği) 3 soya çeşidinin (MON 40-3-2, A2704-12 ve MON89788) gıda amaçlı ithaline dair yaptığı başvuruyu geri çekti

2012 Nisan: Greenpeace Akdeniz, "Yemezler" kampanyasını başlattı.

2012 Ağustos: TGDF 29 adet gıda amaçlı GDO için ithalat başvurusunu geri çekti.

2012 Ağustos: Ünak Gıda gıda amaçlı 3 adet soya başvurusunu geri çekti.

2012 Ekim: Ekolojik Yaşam Derneği 6-7 Ekim'de Bursa'da GDO'ların Sosyal ve Hukuksal Boyutu" başlıklı bir çalıştay düzenledi.

2012 Ekim Biyogüvenlik Kurulu, "Food and Chemical Toxicology" dergisinde Gilles-Eric S eralini ve arkadaşları tarafından yayınlanan ve GDO'lu ürünlerle beslenen farelerde çoklu organ büyümeleri, tümör ve kansere rastlandığını ortaya koyan "Long term toxicity of a Roundup herbicide and a Roundup-tolerant genetically modified maize" başlıklı makalenin görüşülmesine karar verdi